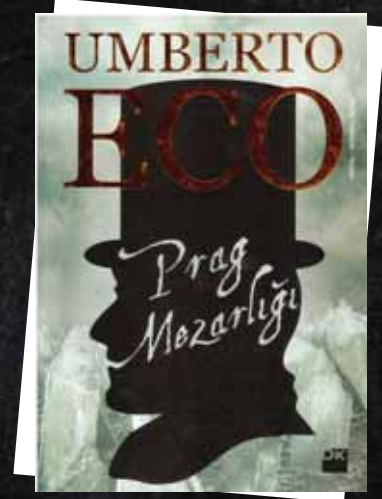

**BU BİR
“NEFRET EDİYORUM
ÖYLEYSE VARIM”
DİYEN ADAMIN
ÖYKÜSÜDÜR,
OKUNSA İYİ OLUR**

G. Didem ÖNAL

Khas Bilgi merkezi referans hizmetleri

Romana adı verilen 'Prag Mezarlığı' Simon Simonini'nin tanımıyla
"ay ışığı altındaki evrensel komplonun karanlık merkezi."

Ortaçağ uzmanı, eleştirmen, deneme yazarı, göstergebilimci Umberto Eco'nun altıncı ve son romanı 'Prag Mezarlığı' da 2011 yılında okuyucusuyla buluştuğunda; iki günde 230 bin adet çok satan kitaplar listesinde satıldı ve birinci oldu. Öte yandan roman, İtalya'da siyasi tartışma malzemesi olmakla kalmadı, Roma Hahamlığı tarafından da eleştiri yağmuruna tutuldu.

Umberto Eco'nun içeriğe yönelik birikiminin yansıdığı, ayrıntılarla dolu 'Prag Mezarlığı' romanı, bugün düzmece olduğu düşünülen tarihi bir belgenin 'Siyon Bilgelerinin Protokolleri'nin yazılışını ele alıyor. Yahudilere karşı ayrımcılığı kışkırttığı iddia edilen bu belgelerin öyküsü kurmaca olarak anlatılıyor ve neredeyse okurunu bunun gerçekliğine inandırıyor.

19. yüzyılda Paris, Komün Günleri, işlenen cinayetler, kanalizasyonda bulunan cesetler, isyanlar, patlamalar, sahte noterler, satanist örgütler, kara ayınlar hepsi birleştiğinde büyük ve gizemli bir dünyanın kapıları aralanıyor okurun karşısında.

O yüzyılda geçen ve gerçekten yaşamış bireylerin birer kurgu kahramanı olarak yer aldığı romanda, Simon Simonini "Anlamsız görünen ayrıntılar dahil, adım adım hatırlayabildikçe kendi geçmişimi kendime anlatmaya karar verdim..." diyerek günlük tutmaya başlıyor. Böylece Simonini'nin yaşamında kaset başa sarılıyor ve okuyucu bir düzenbazın nasıl yetiştiğine tanıklık ediyor.

"BEN KİMİM?"

Kendini "Odi ergo sum", yani "Nefret ediyorum, o halde varım" olarak tanımlayan Simonini ve Rahip Dalla Piccola'nın günlükleri bir çeşit şizofreni yaratıyor metinde. Yazar, iki ismi de bellek

sorunu yaşayan aynı kişi olarak düşündürüyor okuyucuya. Giderek gizemler ve günlüklerdeki ayrıntılar dallanıp budaklanmaya başlıyor. "Ben kimim?" sorusunu her iki karakterde soruyorken, daha sonraki bölümlerde Yahudi dünyasının ve Yahudilerden nefret ederek var olacağı düşünülen komplocuların sürekli karşısına çıkan bir soru haline geliyor, "Ben kimim?"

Romana adı verilen 'Prag Mezarlığı' Simon Simonini'nin tanımıyla *"ay ışığı altındaki evrensel komplonun karanlık merkezi."* Öykü ilerledikçe yalnızca Simonini değil, onun yarattığı mit de, Siyon Belgeleri ve Yahudi nefretine adeta bir övgü halini alıyor. Bu nedenle kitap yayımlandığı günden bu yana eski tartışmaların tekrar alevlenmesine neden oldu.

'Prag Mezarlığı' Vatikan'ın gazetesi Osservatore Romano ve Roma Hahamının eleştirilerine hedef olurken Gizli Siyon Protokolleri'nin roman malzemesi seçmesi İtalya'da antisemitizm eksenli siyasi bir tartışma başlatmıştı. Roma Hahamlığı'ndan yapılan açıklamada ise Eco'nun Nazizme esin olan Gizli Siyon Belgeleri'ni malzeme olarak kullanması eleştirilerek bu tercihin yeni bir Yahudi düşmanlığına neden olabileceği öne sürülmüştü.

Eco ise yaptığı açıklamada, Prag Mezarlığı'nın öncelikle bir tarih kitabı değil roman olduğunu vurguluyor. Gizli Siyon Belgeleri'nin gerçek olmadığını söyleyen yazar, Alexandre Dumas'ın "Romancıların bir ayrıcalığı vardır, tarihçilerin karakterlerini öldürecek karakterler yaratırlar. Bunun nedeni, tarihçilerin anlattıkları kişilerin hayalet, romancıların anlattıklarının ise kanlı canlı insanlar olmasıdır" diyerek tarihi konular üzerine yazılan kurgu romanların bu özelliğinin göz ardı edilmeden değerlendirilmesi gerektiğinin altını çiziyor.

'Genç bir romancı' olduğunu söyleyen Eco, kitabında 19. yüzyıl Fransız mutfak kültürü ve dönemin restoranları üzerine de okuyucuya detaylı bilgiler veriyor.

EVLIYA ÇELEBİ'NİN SEYAHATNAMESİ'NDEKİ GIDA ENVANTERİ

480 meyve

303 tatlı

255 çorba, pilav, kebab turşu

241 içecek

232 et, sakatat, tavuk ve yumurta

193 hamur işi ve ekmek

170 sebze, tahıl ve baklagiller

140 balık ve deniz mahlûku

105 süt ürünü

127 yağ, baharat ve çerez türü

Toplam: 2 bin 246.

Marianna Yerasimos, 17. yüzyılda yaşamış Evliya Çelebi'nin ünlü Seyahatnamesi'nde geçen gıda maddeleri, yemek adları, mutfak ve sofraya araç gereçleri, yiyecek-içeceklerle ilgili esnaflara ve mekanlara ilişkin notları derlemiş 'Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde Yemek Kültürü' adlı kitabında.

Yazar, daha önce yazdığı ve 5. baskısını yapan '500 Yıllık Osmanlı Mutfağı' adlı kitabını hazırlarken, "Evliya Çelebi'nin Osmanlı Saray mutfağı ile ilgili anlattıklarını derlemek için Seyahatname'yi okumaya başladığımda eserin 17. yüzyıl Osmanlı dünyasının ve de komşularının beslenme kültürüne dair benzersiz bilgiler içerdiği fark ettim" diyor.

Yerasimos kitabında, Seyahatname'de geçen yiyecek ile ilgili akla gelecek ne tür malzeme varsa biraraya toparlayarak, bir dizin oluşturmuş ve dizinin en önemli maddelerini 12 başlık altında toplamış.

Yazar çalışmasını anlattığı giriş bölümünde, "10 ciltlik Seyahatname'yi yiyecek içecek odaklı bir okuma sonucunda, Osmanlı dünyasının ve komşularının beslenme alışkanlıkları, gıda üretimi, tüketimi ve ticareti konusundaki bilgileri alfabetik dizin haline getirerek ilk aşamada yaklaşık 4 bin 100 maddelik, 'veri tabanı' niteliğinde bir 'Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Yiyecek, İçecek, Esnaf ve Mutfak-Sofra Gereçleri Dizini" oluşturduğunu söylüyor.

KİTAPTA TEK TARİF, HAMSİ PİLAKİSİ

Evliya Çelebi, seyahatnamesinde 18. bölümdeki hamsi pilakisi dışında, yemek tarifi vermez, "elli bir sene, on sekiz padişahlık

Evliya Çelebi, seyahatnamesinde 18. bölümdeki hamsi pilakisi dışında, yemek tarifi vermez, "elli bir sene, on sekiz padişahlık ve krallık yerde" yaptığı yolculuklarda gördüklerini okuyucuya belli bir sistematik düzen içerisinde aktarır.

ve krallık yerde" yaptığı yolculuklarda gördüklerini okuyucuya belli bir sistematik düzen içerisinde aktarır. Bu sıraya göre, önce şehirlerin idari yapısı, mimari eserleri, nüfus yoğunluğu belirtildikten sonra halkla ilgili gözlemlerine geçer. Burada da kadın ve erkek adlarını saymakla başlar. Ardından konuşulan dil ve lehçelere, bedensel özelliklere, giyim kuşama ve beslenme alışkanlıklarına değinir.

Yerasimos'un kitabında, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde; 480'i meyve, 303'ü tatlı, 255'i çorba, pilav, kebab turşu vb. yemekler, 241'i içecek, 232'si et, sakatat, tavuk ve yumurta, 193'ü hamur işi ve ekmek, 170'i sebze, tahıl ve baklagiller, 140'ı balık ve deniz mahlûku, 105'i süt ürünleri, kalan 127'sinde de yağ, baharat ve çerez türü olmak üzere, toplam 2246 gıda maddesinin geçtiğini saptamıştır.

Beş yıllık bir çalışmanın sonucunda ortaya çıkan kitapta, 17. yüzyılda Osmanlı mutfağının yalnızca saray mutfağıyla sınırlı olmadığını dile getirilirken; İstanbul, Trabzon, Bursa, Bitlis, Belgrat, Üsküp, Yanya, Saraybosna, Şam, Kahire, Kırım gibi yöresel mutfakları ve dönemin 'sokak tatları'nı da içeren bir çalışma sunuluyor.

Yerasimos, önsözde de dile getirdiği gibi; böyle bir kitap yazarken amacının 'malzemeyi sistemli hale getirerek', olabildiğince eksiksiz tanıtmak olduğunu belirtiyor. Seyahatname'den hareketle ve eldeki kaynaklardan yararlanan Yerasimos; dönemin beslenme alışkanlıklarını, en geniş anlamıyla Osmanlı yemek kültürünü inceleyerek, Osmanlı beslenme kültürü tartışmalarına yeni bir malzeme de sunuyor bu çalışmasıyla.

Yerasimos'un kitabı, yemek kültürü üzerine çalışma yapmak isteyenler için önemli bir kaynak niteliği taşıyor.